

Ändrade föreskrifter om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Sammanfattning

Finansinspektionen beslutar om ändringar i Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2017:11) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Ändringarna innebär bland annat att kravet på att varje företag ska utse en centralt funktionsansvarig (en person som löpande kontrollerar att företaget följer penningtvättsregelverket) tas bort. I stället får företaget göra en bedömning av om det är motiverat att utse en sådan person med hänsyn till verksamhetens art och storlek.

Ett företag som inte utser en centralt funktionsansvarig ska säkerställa att det framgår av företagets rutiner och riktlinjer för intern kontroll vilken befattningshavare som i stället ansvarar för rapporteringen till Polismyndigheten samt hur ansvaret för att fullgöra företagets skyldigheter enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och dessa föreskrifter i övrigt är fördelat inom företaget.

Ändringarna innebär vidare att en centralt funktionsansvarig på företaget regelbundet, och minst årligen, ska rapportera om företagets arbete mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Företaget ska också kunna uppdraga åt någon annan att utföra flera av funktionens uppgifter.

Ändringarna träder i kraft den 26 mars 2024.

Innehåll

1	Utgångspunkter	3
1.1	Målet med regleringen.....	3
1.2	Nuvarande och kommande regelverk	3
1.3	Regleringsalternativ	4
1.4	Rättsliga förutsättningar	4
1.5	Ärendets beredning	5
2	Motivering och överväganden	5
2.1	Det ska inte längre vara obligatoriskt att utse en centralt funktionsansvarig	5
2.2	Krav på rutiner och riktlinjer om en centralt funktionsansvarig inte utses.....	8
2.3	Funktionerna för intern kontroll ska framgå av företagets rutiner och riktlinjer.....	10
2.4	En centralt funktionsansvarig ska upprätta en rapport om företagets arbete mot penningtvätt	11
2.5	Ny möjlighet att uppdra åt någon annan att utföra vissa av en centralt funktionsansvarigs uppgifter.....	12
2.6	Ikraftträdande	15
3	Konsekvenser	16
3.1	Konsekvenser för samhället och konsumenterna.....	16
3.2	Konsekvenser för företagen	16
3.3	Konsekvenser för Finansinspektionen	18

1 Utgångspunkter

1.1 Målet med regleringen

Målet med ändringarna i Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2017:11) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättsföreskrifterna eller föreskrifterna) är att skapa en mer flexibel och ändamålsenlig reglering som tillåter enskilda näringsidkare och små företag med ett begränsat antal anställda och en verksamhet som är förknippad med låg risk för penningtvätt och finansiering av terrorism, att avstå från att utse en centralt funktionsansvarig. Dessutom införs en möjlighet för företagen att uppdraga åt någon annan att utföra vissa av den centralt funktionsansvariges uppgifter. Därutöver ligger föreskrifterna genom förändringen i linje med Europeiska bankmyndighetens (EBA) riktlinjer i enlighet med artikel 8 och kapitel VI i direktiv (EU) 2015/849 om riktlinjer och förfaranden för efterlevnadskontroll och rollen och ansvarsområdena för den regelefterlevnadsansvarige för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism, EBA/GL/2022/05 (i fortsättningen EBA:s riktlinjer).

Samtidigt som föreskriftsändringarna innebär en ökad proportionalitet när det gäller huruvida ett företag ska utse en centralt funktionsansvarig, behöver ändringarna säkerställa att ansvaret för företagets skyldigheter enligt penningtvättslagen och penningtvättsföreskrifterna är tydligt fördelat även när det inte utser någon centralt funktionsansvarig.

1.2 Nuvarande och kommande regelverk

Det anges i 6 kap. lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) att en verksamhetsutövare ska ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll. När det är motiverat med hänsyn till verksamhetens storlek och art, ska verksamhetsutövaren inrätta olika funktioner för intern kontroll och bland annat utse en person som löpande kontrollerar att verksamhetsutövaren fullgör sina skyldigheter enligt penningtvättslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen (centralt funktionsansvarig).

I penningtvättsföreskrifterna finns bestämmelser som kompletterar penningtvättslagen. Föreskrifterna ställer krav på att ett företag har en centralt funktionsansvarig och det anges vilka uppgifter som den centralt funktionsansvarige har. I föreskrifterna finns också andra bestämmelser om den centralt funktionsansvarige, till exempel om delegation och om oberoende.

Föreskrifterna innehåller också bestämmelser om vilka omständigheter som ett företag särskilt ska beakta när det bedömer om de övriga funktionerna för intern kontroll behöver inrättas.

De svenska reglerna utgår i stor utsträckning från penningtvätsregleringen inom Europeiska unionen (EU), framför allt i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG (penningtvättsdirektivet).

Inom EU pågår ett arbete med att göra ändringar i regelverket om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Europeiska unionens råd (rådet) och Europaparlamentet har träffat en preliminär överenskommelse om en ny förordning, ett nytt penningtvättsdirektiv och inrättandet av en ny EU-myndighet, för att förhindra att unionens finansiella system används för penningtvätt och finansiering av terrorism. Genom det nya regelverket överförs alla nuvarande regler som gäller för verksamhetsutövarna till den nya förordningen. Det nya direktivet behandlar organisation och uppgifter för tillsynsmyndigheter och finansunderrättelseenheter på nationell nivå för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism i medlemsstaterna. Rättsakterna förväntas bli formellt antagna av rådet och Europaparlamentet under 2024.

1.3 Regleringsalternativ

För att uppnå en större flexibilitet när det gäller skyldigheten att utse en centralt funktionsansvarig och möjliggöra att uppdra åt någon annan att utföra vissa av en centralt funktionsansvarigs uppgifter, krävs det ändringar i penningtvättsföreskrifterna. Övriga delar av förslaget skulle delvis kunna genomföras i form av allmänna råd. Enligt inspektionens mening är föreskriftsändringar det lämpligaste regleringsalternativet, eftersom det skapar tydlighet och förutsebarhet för de berörda aktörerna.

1.4 Rättsliga förutsättningar

Finansinspektionens bemyndigande att meddela de föreslagna föreskrifterna finns i 18 § första stycket 14 och 15 förordningen (2009:92) om åtgärder

mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Inspektionens bemyndiganden omfattar att meddela föreskrifter om när ett företag ska ha en centralt funktionsansvarig samt de krav som ska gälla i fråga om dennes organisation, befogenheter och oberoende. Vidare får Finansinspektionen meddela föreskrifter om innehållet i och omfattningen av rutiner och riktlinjer för intern kontroll.

1.5 Ärendets beredning

Finansinspektionen har använt en extern referensgrupp i arbetet med att ta fram ett förslag till ändringar i penningtvättsföreskrifterna. Den 12 juni 2023 hölls ett referensgruppsmöte med representanter från Svenska institutet mot penningtvätt (SIMPT), Svenska Bankföreningen, Svensk Värdepappersmarknad, Finansbolagens Förening, Svensk försäkring, Svenska försäkringsförmedlares förening, Sparbankernas Riksförbund, Fondbolagens förening och Swedish FinTech Association.

Den 21 december 2023 remitterade Finansinspektionen ett förslag till föreskriftsändringar tillsammans med en remisspromemoria till 15 myndigheter och organisationer. Av dessa remissinstanser har elva inkommit med svar. Synpunkter har kommit in från Finansbolagens Förening, Fondbolagens förening, Polismyndigheten, Sparbankernas Riksförbund, Svenska Bankföreningen, Svenska försäkringsförmedlares förening, Svensk Försäkring och Swedish FinTech Association. Inspektionen har även mottagit ett remissvar med synpunkter från Realjuridik i Sverige AB (Realjuridik). Övriga remissinstanser som har svarat har tillstyrkt förslaget eller meddelat att de inte har några synpunkter.

Finansinspektionen har övervägt de framförda synpunkterna. De huvudsakliga synpunkterna på förslaget och hur inspektionen ställer sig till dem framgår av avsnitten 2 och 3 i denna promemoria.

2 Motivering och överväganden

2.1 Det ska inte längre vara obligatoriskt att utse en centralt funktionsansvarig

Finansinspektionens ställningstagande: Skyldigheten i penningtvättsföreskrifterna för varje företag att utse en centralt funktionsansvarig ska tas bort. Avgörande för bedömningen av om företaget behöver utse en centralt

funktionsansvarig ska vara verksamhetens storlek och art, det vill säga samma omständigheter som i dag är avgörande för huruvida en särskild befattningshavare ska utses och för huruvida en oberoende granskningsfunktion ska inrättas.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har i huvudsak ställt sig positiva till förslaget. *Polismyndigheten* anser att det bör förtydligas att möjligheten att avstå från att utse en centralt funktionsansvarig endast gäller för företag hos vilka risken för penningtvätt och terrorismfinansiering är låg. *Fondbolagens förening* och *Svenska Bankföreningen* anför att inspektionen bör förtydliga huruvida den har en förväntan på att vissa finansiella institut alltid ska utse en centralt funktionsansvarig. Vidare ser *Swedish FinTech Association* ett behov av förtydligande av ansvarsfördelningen mellan den centralt funktionsansvarige och den särskilt utsedde befattningshavaren i en svensk kontext.

Finansinspektionens skäl: Det anges i 6 kap. 2 § första stycket 2 penningtvättslagen att en verksamhetsutövare ska utse en centralt funktionsansvarig när det är motiverat med hänsyn till verksamhetens storlek och art. Den bestämmelsen gäller för alla som är verksamhetsutövare enligt penningtvättslagen, vilket innefattar såväl fysiska och juridiska personer som står under tillsyn av Finansinspektionen som andra personer (se 1 kap. 2 och 8 §§ penningtvättslagen).

För de verksamhetsutövare som enligt penningtvättslagen står under Finansinspektionens tillsyn är det enligt nuvarande bestämmelser obligatoriskt att utse en centralt funktionsansvarig. Inspektionen har motiverat det obligatoriska kravet på att inrätta funktionen dels med att det finns en hög riskexponering på den finansiella marknaden i allmänhet, dels med funktionens betydelse för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism (se Finansinspektionens beslutspromemoria den 26 juni 2017 Föreskrifter om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism s. 30, FI dnr 16–2467).

Finansinspektionen har dock erfarenheter från tillsynen som visar att kravet på att alla verksamhetsutövare enligt penningtvättslagen som står under inspektionens tillsyn ska utse en centralt funktionsansvarig medför svårigheter för små företag som inte står i rimlig proportion till syftet med kravet. Enskilda näringsidkare och företag med ett mycket begränsat antal anställda

som driver en verksamhet med låg risk för penningtvätt och finansiering av terrorism, kan enligt det nuvarande regelverket behöva anställa en person enbart för att utse en centralt funktionsansvarig.

Det bör därför inte längre vara obligatoriskt för alla företag som omfattas av penningtvättsföreskrifterna att utse en centralt funktionsansvarig. I stället ska ett företag, i enlighet med 6 kap. 2 § första stycket penningtvättslagen, vara skyldigt att utse en centralt funktionsansvarig endast när det är motiverat med hänsyn till art och storlek hos den verksamhet som företaget bedriver.

Polismyndigheten, Fondbolagens förening och Svenska Bankföreningen efterlyser ett förtydligande av vilka förväntningar som Finansinspektionen har på de finansiella instituten när det gäller utseende av en centralt funktionsansvarig. I det sammanhanget finns det skäl att framhålla att ett företag i sin prövning av om en sådan ansvarig ska utses ska ta särskild hänsyn till bland annat omsättning, antal anställda och de produkter och tjänster som det tillhandahåller, precis som i sin bedömning av huruvida en särskild befattningshavare ska utses eller en oberoende granskningsfunktion ska inrättas (se 6 kap. 1 § första stycket penningtvättsföreskrifterna). Företaget ska även ta hänsyn till verksamhetens komplexitet och sin allmänna riskbedömning (se prop. 2016/17:173 s. 320).

Det är endast i de fall då risken för penningtvätt och finansiering av terrorism bedöms som låg, företaget har ett mycket begränsat antal anställda, en låg omsättning och verksamheten inte kan anses som komplex som det enligt Finansinspektionens mening finns förutsättningar att avstå från att utse en centralt funktionsansvarig. Förhållandena på den svenska finansmarknaden är sådana att utrymmet för att avstå från att utse en centralt funktionsansvarig i praktiken får anses klart begränsat.

Även med beaktande av den restriktivitet som är påkallad när det gäller att avstå från att utse en centralt funktionsansvarig, uppnås genom föreskriftsändringarna en mer flexibel och ändamålsenlig reglering. Den tillåter enskilda näringsidkare och små företag med ett begränsat antal anställda och en verksamhet som är förknippad med låg risk för penningtvätt och finansiering av terrorism att avstå från att utse en centralt funktionsansvarig. Därutöver innebär ändringarna att penningtvättsföreskrifterna stämmer bättre överens med EBA:s riktlinjer där det bland annat framgår att ledningsorganet bör ta hänsyn till verksamhetens omfattning, komplexitet och riskexponering när den bedömer om en centralt funktionsansvarig ska utses,

(riktlinje 24). Inspektionen ändrar i enlighet med detta ställningstagande bestämmelsen i 6 kap. 5 § första stycket penningtvättsföreskrifterna, genom att ta bort kravet på alla företag som omfattas av penningtvättsföreskrifterna ska utse en centralt funktionsansvarig. Vidare ändras 6 kap. 1 § första stycket penningtvättsföreskrifterna, som reglerar vilka omständigheter som företaget ska ta särskild hänsyn till när det bedömer huruvida det ska inrätta kontrollfunktioner enligt penningtvättslagen, så att den blir tillämplig även på bedömningen huruvida ett företag ska utse en centralt funktionsansvarig.

Föreskriftsändringarna berör inte ansvarsfördelningen mellan den centralt funktionsansvarige och den särskilt utsedde befattningshavaren. Vad *Swedish FinTech Association* anför om behovet av förtydligande i detta avseende faller därmed utanför ramen för detta regelärende.

2.2 Krav på rutiner och riktlinjer om en centralt funktionsansvarig inte utses

Finansinspektionens ställningstagande: Ett företag som inte utser en centralt funktionsansvarig ska säkerställa att det framgår av företagets rutiner och riktlinjer för intern kontroll vilken befattningshavare som ansvarar för att rapportera till Polismyndigheten vid misstanke om penningtvätt, terrorismfinansiering eller att egendom annars härrör från en brottslig handling. Av rutinerna och riktlinjerna ska det även framgå hur ansvaret för att fullgöra företagets skyldigheter enligt penningtvättslagen och penningtvättsföreskrifterna i övrigt är fördelat inom företaget.

Remisspromemorian: I förslaget angavs att ett företag som inte utser en centralt funktionsansvarig ska ha en funktion för regelefterlevnad som ansvarar för att se till att företagets skyldigheter enligt penningtvättslagen och penningtvättsföreskrifterna genomförs och verkställs i verksamheten samt för rapportering till Polismyndigheten enligt penningtvättslagen.

Remissinstanserna: *Swedish FinTech Association* och *Svenska försäkringsförmedlares förening* föreslår att funktionen ges en annan benämning för att undvika sammanblandning med oberoende regelefterlevnadsfunktioner som har inrättats med anledning av andra föreskrifter eller regelverk. *Realjuridik* anser att funktionen är av kontrollerande karaktär och föreslår att bestämmelsen formuleras om, på så sätt att funktionen ska övervaka och kontrollera och att företaget har ändamålsenliga rutiner för rapportering till Polismyndigheten. *Fondbolagens förening*, *Realjuridik*, *Svenska försäkrings-*

förmedlars förening och Swedish FinTech Association önskar ett klagö-
rande i frågan om funktionen för regelefterlevnad ska vara kontrollerande
eller operativ. Realjuridik, Svenska försäkringsförmedlars förening och
Swedish FinTech Association påpekar att många företag redan i dag har in-
rättat en funktion för regelefterlevnad som är oberoende i förhållande till
affärsverksamheten och att den har en kontrollerande roll. Det är enligt
dessa remissinstanser oklart hur oberoendet ska kunna bibehållas om det
läggs ett ansvar på den funktionen som normalt läggs på en funktion som
inte behöver vara oberoende. Swedish FinTech Association vill också att det
ska klargöras hur en situation där ett företags regelefterlevnadsfunktion är
utlagd till tredje part ska hanteras. *Polismyndigheten* efterlyser, mot bak-
grund av att det inte finns något krav på att funktionen ska vara oberoende,
en bedömning av hur den föreslagna ändringen förväntas påverka ett
företags möjligheter att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism.

Finansinspektionens skäl: I de fall ett företag bedömer att det inte behöver
utse en centralt funktionsansvarig ska det i stället säkerställa att det framgår
av företagets rutiner och riktlinjer för intern kontroll vilken befattnings-
havare som ansvarar för rapporter till Polismyndigheten vid misstanke om
penningtvätt och finansiering av terrorism samt hur ansvaret för att fullgöra
företagets skyldigheter enligt penningtvättslagen och penningtvättsföreskrif-
terna i övrigt är fördelat inom företaget. En bestämmelse av den innebörden
tas nu in i penningtvättsföreskrifterna.

Enligt den nya bestämmelsen är det företaget självt som utifrån ett risk-
baserat förhållningssätt ska bedöma hur den interna organisationen ska se ut
för att regelverkets krav ska kunna uppfyllas. Genom den nya bestämmelsen
säkerställs att företagen har rutiner och riktlinjer för intern kontroll för att
hantera de risker som har identifierats i verksamheten även i de fall det inte
finns någon centralt funktionsansvarig (se 6 kap. 1 § första och tredje
styckena penningtvättslagen).

Finansinspektionen anser, mot bakgrund av de remissynpunkter som har
lämnats av bland andra *Swedish FinTech Association* och *Svenska försäk-
ringsförmedlars förening*, att detta är en bättre och tydligare utformning av
den nya bestämmelsen än det remitterade förslaget. Att i penningtvätts-
föreskrifterna ställa krav på inrättande av en regelefterlevnadsfunktion, om
en centralt funktionsansvarig inte utses, för med sig svårigheter att avgöra
huruvida funktionen ska vara oberoende eller inte, vilket också *Fond-*

bolagens förening och *Realjuridik* har pekat på. Likaså medför användningen av begreppet funktion för regelefterlevnad att det uppstår oklarheter om hur den funktionen förhåller sig till de funktioner för regelefterlevnad som inrättas enligt andra regelverk på finansmarknadsområdet. Även detta är något som Swedish FinTech Association och Svenska försäkringsförmedlares förening har anmärkt.

Swedish FinTech Association har efterfrågat ett klargörande av var gränserna går för att genom ett uppdragsavtal lägga ut ett företags ansvar för att följa penningtvättsregelverket på en extern aktör. Finansinspektionen menar att ledning i sådana frågor får sökas i den rörelsereglering som ett företag ska följa och i andra tillämpliga regler. Med hänsyn till den straffsanktionerade tystnadsplikt som enligt 4 kap. 9 § penningtvättslagen gäller hos verksamhetsutövare för rapportering och uppgiftslämnande till Polismyndigheten respektive Säkerhetspolisen är utgångspunkten emellertid att åtminstone dessa uppgifter utförs av personer inom företaget (se även avsnitt 2.5).

Polismyndigheten efterlyser en bedömning av hur verksamhetsutövarnas möjligheter att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism kan påverkas om de inte utser en centralt funktionsansvarig. Finansinspektionens uppfattning är att ett företag, för det fall det bedömer att frånvaron av en centralt funktionsansvarig försämrar dess möjligheter att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism, ska utse en centralt funktionsansvarig.

2.3 Funktionerna för intern kontroll ska framgå av företagets rutiner och riktlinjer

Finansinspektionens ställningstagande: Det ska framgå av ett företags rutiner och riktlinjer vilka funktioner som företaget har inrättat.

Remisspromemorian: Förslaget hade i huvudsak samma innehåll men angav även att det av företagets rutiner och riktlinjer skulle framgå vem som innehar respektive funktion.

Remissinstanserna: *Svenska Bankföreningen* anför att det inte är lämpligt att namnge enskilda personer i styrdokument. I stället bör det enligt föreningens mening framgå av ett företags rutiner och riktlinjer vilka funktioner som företaget har inrättat och vilka uppgifter respektive funktion ansvarar för. Övriga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller har inte något att invända mot det.

Finansinspektionens skäl: Penningtvättsregelverket är riskbaserat och innehåller ingen detaljreglering av vilka åtgärder som ett företag behöver vidta mot penningtvätt eller finansiering av terrorism. Det innebär att företaget på egen hand måste riskbedöma sin verksamhet och upprätta rutiner och riktlinjer i enlighet med identifierade risker. I regelverket ställs dock vissa krav på vad ett företags rutiner och riktlinjer ska innehålla (se bland annat 6 kap. penningtvättsföreskrifterna).

Finansinspektionen anser att det är av vikt att det inom ett företag råder klarhet när det gäller vilka funktioner som det inrättat. Det tydliggör även företagets interna beslutsvägar och beslutsmandat och underlättar därmed företagets regelefterlevnad (jfr prop. 2016/17:173 s. 212 f.). Finansinspektionen instämmer dock i *Svenska Bankföreningens* synpunkt att det inte är nödvändigt att namnet på den person som innehar en funktion framgår av företagets rutiner och riktlinjer för intern kontroll. En sådan lösning kan innebära praktiska svårigheter i större organisationer med koncernövergripande styrdokument. Det är naturligtvis lämpligt, och i företagets intresse, att ett företag tydligt dokumenterar vem som innehar en funktion och ser till att dessa uppgifter är tillgängliga för företagets anställda. Detta behöver dock inte komma till uttryck i någon föreskriftsbestämmelse. Finansinspektionen väljer mot denna bakgrund att inte genomföra förslaget i denna del.

2.4 En centralt funktionsansvarig ska upprätta en rapport om företagets arbete mot penningtvätt

Finansinspektionens ställningstagande: En centralt funktionsansvarig ska regelbundet och minst årligen upprätta en rapport om företagets arbete mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: *Swedish FinTech Association* anför att det vore önskvärt att företagen själva får avgöra vilken intern kontrollfunktion som ska ansvara för rapporteringen av olika datapunkter i den årliga rapporteringen.

Finansinspektionens skäl: En centralt funktionsansvarig ska bland annat kontrollera och regelbundet bedöma företagets interna och gemensamma rutiner och riktlinjer som avser penningtvätt och finansiering av terrorism och lämna rekommendationer till berörda personer baserade på de iakttagelser som har gjorts (se 6 kap. 5 § penningtvättsföreskrifterna). Penningtvättsföreskrifterna innehåller inga formkrav i denna del, och anger inte i

vilken omfattning eller hur ofta den centralt funktionsansvarige ska utföra dessa uppgifter.

Den centralt funktionsansvariges roll när det gäller kontroll och bedömning bör enligt Finansinspektionens mening preciseras. Det bör anges i penningtvättsföreskrifterna att en centralt funktionsansvarig i vart fall årligen ska upprätta en rapport om företagets arbete mot penningtvätt och finansiering av terrorism. En sådan rapportering bedöms underlätta för styrelsen och den verkställande direktören att hålla sig informerade och fatta rätt beslut. Ett krav på sådan rapportering ligger även i linje med EBA:s riktlinjer där det anges att en centralt funktionsansvarig minst en gång om året ska utarbeta en verksamhetsrapport (se riktlinje 50).

Swedish FinTech Association anser att det vore önskvärt att företagen själva får avgöra vilken intern kontrollfunktion som ska ansvara för rapporteringen av de olika datapunkterna i den årliga rapporteringen. Det är dock enligt Finansinspektionens uppfattning lämpligt att den centralt funktionsansvarige bär ansvaret för att regelbundet och årligen upprätta en rapport om företagets arbete mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Finansinspektionen konstaterar dock att den rapporteringsskyldighet som det framöver ankommer på den centralt funktionsansvarige att utföra även kan innefatta att sammanställa information som har lämnats av företagets övriga interna kontrollfunktioner.

2.5 Ny möjlighet att uppdra åt någon annan att utföra vissa av en centralt funktionsansvarigs uppgifter

Finansinspektionens ställningstagande: Ett företag ska kunna uppdra åt någon annan att utföra vissa av en centralt funktionsansvarigs uppgifter. Möjligheten ska dock inte gälla att ansvara för att uppgifter på begäran lämnas till Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen enligt 4 kap. 6 § penningtvättslagen.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna har tillstyrkt förslaget och anser att det är positivt att ett företag ska kunna uppdra åt någon utanför företaget att utföra vissa av den centralt funktionsansvariges uppgifter.

Finansbolagens Förening och *Svenska Bankföreningen* anser att det för

svenska filialer bör vara tillräckligt att det finns en centralt funktionsansvarig utsedd i ett moderbolag med säte inom EU eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Finansbolagens Förening, Svenska Bankföreningen och *Svensk Försäkring* efterlyser ett förtydligande om huruvida begränsningen i att uppdra åt någon annan att utföra vissa av den centralt funktionsansvariges uppgifter omfattar ansvaret enligt både 4 kap. 6 § första stycket och 6 kap. 2 § andra stycket penningtvättslagen. *Sparbankernas Riksförbund*, *Svenska försäkringsförmedlares förening* och *Swedish FinTech Association* anser att funktionen centralt funktionsansvarig i sin helhet bör kunna läggas ut till någon utanför företaget. *Fondbolagens förening* anser att rapportering av misstänkta transaktioner till Polismyndigheten ska kunna utföras av någon utanför företaget.

Finansinspektionens skäl: En centralt funktionsansvarig ska enligt penningtvättsföreskrifterna placeras inom företaget och vara oberoende i förhållande till de funktioner och områden den ska övervaka och kontrollera (6 kap. 6 § penningtvättsföreskrifterna).

I 6 kap. 8 § penningtvättsföreskrifterna anges att en centralt funktionsansvarig kan utses för flera eller alla företag inom en koncern, under förutsättning att denne har kompetens och tillräckligt med resurser för att utöva sitt ansvar. Föreskriftsändringarna påverkar inte möjligheten att i enlighet med denna bestämmelse utse en centralt funktionsansvarig för flera företag inom en koncern. Det kommer alltså, i enlighet med *Finansbolagens Förenings* och *Svenska Bankföreningens* önskemål, även fortsättningsvis att vara tillåtet att lägga ut funktionen till ett annat företag i samma koncern.

Enligt nuvarande regelverk saknas möjlighet att uppdra åt någon utanför det egna företaget eller den egna koncernen att utföra de uppgifter som en centralt funktionsansvarig har. Samtidigt bedriver de olika företagen under Finansinspektionen tillsyn skilda slag av verksamhet. De penningtvättsrisker som kan förknippas med verksamheten varierar i betydande grad, beroende på verksamhetens storlek, art och komplexitet.

Genom att tillåta att vissa av den centralt funktionsansvariges uppgifter utförs av någon utanför företaget med stöd av ett uppdrag som lämnas av företaget skapas en möjlighet för mindre företag att säkerställa att uppgifterna utförs av någon som har rätt kompetens och kännedom om regelverket. Därmed kan företaget effektivisera sin verksamhet samtidigt som det följer penningtvättsregelverkets bestämmelser. Penningtvättsföreskrifterna bör

därför ändras så att detta blir tillåtet. Ansvar för uppgifterna ligger dock kvar hos företaget där den centralt funktionsansvarige är placerad.

Möjligheten att uppdra åt någon utanför företaget att utföra en centralt funktionsansvarigs uppgifter bör dock inte vara oinskränkt. Det bör för det första inte vara tillåtet att placera en centralt funktionsansvarig utanför företaget. Om ett företag är skyldigt att utse en centralt funktionsansvarig ska den befattningshavaren alltså finnas inom företaget. Det uppdrag som ska kunna lämnas till någon utanför företaget är att utföra vissa, men inte alla, av en centralt funktionsansvarigs uppgifter.

Något som Finansbolagens Förening, Svenska Bankföreningen och *Svensk Försäkring* vill ha belyst är att det enligt penningtvättslagen finns både en rapporteringsskyldighet (4 kap. 3 §) och en uppgiftsskyldighet (4 kap. 6 §). Eftersom ansvaret för rapporteringsskyldigheten enligt lag åligger den centralt funktionsansvarige, och därmed inte kan utföras av någon annan intern kontrollfunktion, innehåller penningtvättsföreskrifterna ingen reglering i frågan (6 kap. 2 § andra stycket penningtvättslagen).

När det gäller uppgiftsskyldigheten anges i 6 kap. 5 § penningtvättsföreskrifterna att det ansvaret åligger den centralt funktionsansvarige. Detta ansvar bör enligt Finansinspektionens mening inte ingå bland de uppgifter som företaget kan välja att uppdra åt någon annan att utföra. Ansvar för att uppgifter lämnas enligt 4 kap. 6 § penningtvättslagen på det sätt som Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen föreskriver omfattas därför inte av möjligheten att uppdra åt någon utanför företaget eller koncernen att utföra en centralt funktionsansvarigs uppgifter. Skälet till detta är att bestämmelsen om tystnadsplikt i 4 kap. 9 § penningtvättslagen endast gäller för verksamhetsutövare. Med verksamhetsutövare avses sådana personer som är eller har varit knutna till företaget i egenskap av styrelseledamöter eller anställda (se prop. 2021/22:251 s. 117). Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikten finns i 20 kap. 3 § brottsbalken. Utgångspunkten bör därför vara att det är den centralt funktionsansvarige och dennes biträden som ser till att uppgifterna lämnas enligt penningtvättslagen.

Finansinspektionen anser inte – som *Sparbankernas Riksförbund*, *Svenska försäkringsförmedlares förening* och *Swedish FinTech Association* föreslår – att en central funktionsansvarig ska kunna placeras utanför företaget eller koncernen. Även för sådant uppgiftslämnande som sker till Polismyndigheten utan föregående begäran från myndigheten (misstankerapportering) gäller tystnadsplikt. Också denna tystnadsplikt omfattas av ett straffansvar och innebär dessutom att en verksamhetsutövare eller den som är verksam

hos verksamhetsutövaren inte får för en kund eller någon utomstående röja att en bedömning enligt 4 kap. 2 § penningtvättslagen utförs, har utförts eller kommer att utföras (4 kap. 9 § första stycket penningtvättslagen). Utbyte av information om bedömningar om misstänkta aktiviteter eller transaktioner enligt bestämmelsen får dock ske mellan personer som är anställda inom samma koncern (4 kap. 9 § andra stycket 2). Mot denna bakgrund bedömer Finansinspektionen att den centralt funktionsansvarige även fortsättningsvis bör placeras inom företaget eller koncernen.

Utöver bestämmelserna om tystnadsplikt finns det ytterligare skäl att inte tillåta någon utanför företaget att utföra uppgiften att rapportera misstänkta transaktioner till Polismyndigheten enligt 4 kap. 3 § penningtvättslagen som *Fondbolagens förening* föreslår. I EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, COM [2021] 420 final, anges att rapportering av misstänkta aktiviteter inte under några omständigheter får ”utkontrakteras” (artikel 40.2 f). Rådet och Europaparlamentet har träffat en preliminär överenskommelse om att anta förslaget.

För att det ska vara tillåtet för en verksamhetsutövare att ge i uppdrag åt en person utanför företaget att utföra vissa av en centralt funktionsansvarigs uppgifter måste detta också vara förenligt med den rörelsereglering som gäller för företaget i fråga (se till exempel för kreditinstitutens del 6 kap. 7 § lagen [2004:297] om bank och finansieringsrörelse och 10 kap. Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd [FFFS 2014:1] om styrning, riskhantering och kontroll i kreditinstitut). Det är det enskilda företags ansvar att se till denna förutsättning är uppfylld. I sammanhanget kan även noteras att det av EBA:s riktlinjer framgår att en förutsättning för att uppgifter som ankommer på den centralt funktionsansvarige ska kunna läggas ut på någon annan är att det är tillåtet enligt nationell lagstiftning (se riktlinje 68–73 i EBA:s riktlinjer).

2.6 Ikraftträdande

Finansinspektionens ställningstagande: Föreskriftsändringarna träder i kraft den 26 mars 2024.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: *Svensk Försäkring* anser att tidpunkten för ikraftträdandet bör flyttas fram för att ge företagen mer tid att förbereda sig.

Finansinspektionens skäl: Ändringarna innebär lättnader och inte några ytterligare förpliktelser för företagen i förhållande till nuvarande bestämmelser. Inspektionen delar därför inte *Svensk Försäkrings* uppfattning att tidpunkten för ikraftträdandet behöver senareläggas. För att underlätta för företagen och för att regleringen ska stämma överens med EBA:s riktlinjer bör ändringarna i stället träda i kraft så snart som möjligt, vilket är den 26 mars 2024.

3 Konsekvenser

I avsnitten 1.1 och 1.3 finns en beskrivning av vad Finansinspektionen vill uppnå med ändringarna i penningtvättsföreskrifterna och vilka regleringsalternativ som finns.

För uppgifter om de bemyndiganden som ligger till grund för föreskriftsändringarna, se avsnitt 1.4. Finansinspektionen bedömer att ändringarna överensstämmer med och inte går utöver Sveriges skyldigheter som medlemsstat i EU.

Inspektionen redogör nedan för de konsekvenser som ändringarna bedöms få för samhället och konsumenterna, företagen samt Finansinspektionen. Inspektionen bedömer inte att regleringen får några effekter av betydelse för företagets förutsättningar för arbete, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt.

3.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Föreskriftsändringarna bedöms inte få några konsekvenser för samhället eller konsumenterna.

3.2 Konsekvenser för företagen

Föreskriftsändringarna berör alla finansiella företag som omfattas av penningtvättslagen och som Finansinspektionen utövar tillsyn över. I dagsläget omfattas ungefär 1 800 företag direkt av penningtvättslagens och penningtvättsföreskrifternas bestämmelser om intern kontroll.

Finansinspektionen bedriver tillsyn över verksamhetsutövare av varierande storlek. Vissa verksamhetsutövare är enskilda näringsidkare eller fåmansbolag medan andra har tusentals anställda. Penningtvättsföreskrifternas krav

på att rollen som centralt funktionsansvarig ska vara obligatorisk och oberoende riskerar att medföra oproportionerliga krav för fåmansbolag och enskilda näringsidkare.

Föreskriftsändringarna ger förutsättningar för ökad flexibilitet och effektivitet i företagets arbete mot penningtvätt. Detta gäller särskilt för enskilda näringsidkare och fåmansbolag. I de fall företaget inte utser en centralt funktionsansvarig ska det säkerställa att det framgår av företagets rutiner och riktlinjer för intern kontroll vilken befattningshavare som ansvarar för att rapportera till Polismyndigheten samt hur ansvaret för att fullgöra företagets skyldigheter enligt penningtvättslagen och penningtvättsföreskrifterna i övrigt är fördelat inom företaget. Det innebär att en befattningshavare som redan finns hos företaget kan ha detta ansvar. Därför bedömer Finansinspektionen inte att ändringarna medför några ökade kostnader för enskilda näringsidkare eller fåmansbolag.

Regelrådet anger i sitt yttrande att konsekvensutredningen är godtagbar men att det hade varit önskvärt med en uppskattning av hur många företag som inte längre förväntas behöva en centralt funktionsansvarig respektive hur många som förväntas behöva en sådan funktion.

De berörda företagen ska göra en bedömning av om de ska inrätta en centralt funktionsansvarig och då ta hänsyn till verksamhetens storlek och art (6 kap. 2 § första stycket 2 penningtvättslagen). Bedömningen ska vara riskbaserad, vilket innebär att den bland annat ska ta hänsyn till företagets omsättning, antal anställda, verksamhetens storlek och komplexitet, produkter och tjänster och företagets allmänna riskbedömning. Det är således en bedömning som varje företag ska göra. Det är därför inte möjligt för Finansinspektionen att inom ramen för arbetet med ändringen av föreskrifterna göra någon uppskattning av det antal företag som berörs.

Möjligheten att ge en person utanför företaget att utföra vissa av den centralt funktionsansvariges uppgifter ökar flexibiliteten för mindre företag. Därför blir de krav som följer av penningtvättsföreskrifterna om den funktionsansvariges lämplighet och kunskap om penningtvättsregelverket mindre betydande och kan därmed höja kvaliteten i kontrollfunktionen. Om en verksamhetsutövare bedömer att den inte behöver utse en centralt funktionsansvarig, blir den sammanlagda kostnaden för detta sannolikt lägre än kostnaden som det innebär att ha en centralt funktionsansvarig.

Föreskriftsändringarna innebär även att ett företags centralt funktionsansvarige person regelbundet och minst årligen ska upprätta en rapport om företagets arbete mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Det framgår av penningtvättsföreskrifterna att den centralt funktionsansvarige ska rapportera till styrelsen eller den verkställande direktören. Det innebär att företaget redan i dag gör en rapportering av funktionens arbete, även om det i dag inte finns något krav på hur ofta rapporteringen ska göras. För flertalet företag medför de ändrade kraven sannolikt därför inte några ökade kostnader. Vad gäller de företag där rapporteringen i dag görs med längre intervall borde ändringarna inte medföra annat än högst begränsat ökade kostnader. För ett enskilt företag uppskattas en sådan rapportering kräva en arbetsinsats på cirka 5–10 timmar beroende på företagets storlek, vilket medför en årlig kostnad mellan 7 655 kronor (5 timmar x 1 531 kronor) och 15 310 kronor (10 timmar x 1 531 kronor).¹

Sammantaget ger ändringarna en ökad flexibilitet för mindre företag att uppfylla lagens krav, och på så sätt borde den administrativa bördan bli mindre.

3.3 Konsekvenser för Finansinspektionen

Ett avtal om att uppdra åt någon annan att utföra vissa av den centralt funktionsansvariges uppgifter kan enligt Finansinspektionens mening vara ett avtal som är väsentligt för verksamheten och som därmed ska rapporteras till inspektionen (se till exempel 6 kap. 7 § lagen om bank och finansieringsrörelser samt 10 kap. Finansinspektionens föreskrifter om styrning, riskhantering och kontroll). En bedömning av om så är fallet ska således, liksom i dag, göras i varje enskilt fall enligt den rörelsereglering som gäller för verksamheten. De företag som kommer att omfattas av bestämmelserna om att anmäla avtalet till Finansinspektionen bedöms inte vara så många att det innebär ett väsentligt ökat inflöde och kommer därmed inte innebära några större konsekvenser för myndigheten.

Sparbankernas Riksförbund anser att det finns behov av en informationsinsats från Finansinspektionen om ändringarna och EBA:s riktlinjer. Enligt Finansinspektionens bedömning behövs det inte några speciella infor-

¹ Beloppet motsvarar timkostnadsnormen enligt 2 § första stycket förordningen (2009:1237) om timkostnadsnorm inom rättshjälpsområdet.

mationsinsatser om föreskriftsändringarna utöver den sedvanliga informationen om nytt regelverk som inspektionen tillhandahåller. Informationsbehov kan även tillgodoses genom etablerade samverkansformer.